Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Luis Haranburu Altuna

Alegia, Gipuzkoa (1947)

Aurkibidea

Biografia

Aita Altzokoa eta ama amezketarra zituen. Luis, bera, Alegian jaio zen, ordea, Amezketako bideko etxe batean. Lau senidetan hirugarrena, 1959an Saturrarango seminarioan sartu zen eta ondoren Donostiako seminarioan segituko zuen ikasketekin. 1968an, ordea, Parisa joan zen Filosofia ikastera. Han hiru urte egin eta herrira itzuli zen. Behin Euskal Herrian, Lur taldean hasi zen lanean, idazten eta edizio lanetan batez ere. *Zeruko Argia* eta *Anaitasuna* aldizkarietan kolaboratu zuen garai haietan. Gerora idazteari sekula utzi ez badio ere, edizio lanetan aritu da, bere kontura.

Idazle gisa sari ugari jasotakoa da (Pio Baroja edo Toribio Alzaga sariak, besteak beste), eta bere txikitako oroitzapenetan oinarrituz idatzi du *Ardo Zopak* (2009) liburua.

Zintak

ALE-006

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Artetxe, Miren
- **Data**: 2011-08-05
- **Iraupena**: 75 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Lizeaga, Irati

Pasarteak

1. Aita tratularia, ama etxeko agintari

- **Erref**: ALE-006/003
- **Iraupena**: 0:01:48. **Hasi**: 00:02:46. **Bukatu**: 00:04:34
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Amaren oroitzapen bizia du. Hamabost urte zituela hil zitzaion Luisi. Aitaren oroitzapena ere ona du. Aita tratularia zuen. Ama 'guztia' zen. Asko agintzen zuen etxean eta bere iritzia pisuzkoa zen.

2. Gerraostean jaiotakoa

- **Erref**: ALE-006/005
- **Iraupena**: 0:01:49. **Hasi**: 00:04:45. **Bukatu**: 00:06:34
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Errazionamenduaz eta kartillez gogoratzen da. Ekonomia arazoak ere gogoan ditu, baina aitaren ogibidea zela eta (tratularia) denetarik izan zuten etxean. Alegian soldaduen presentziaz gogoratzen da.

3. Aita nazionalista

- **Erref**: ALE-006/007
- **Iraupena**: 0:01:32. **Hasi**: 00:06:48. **Bukatu**: 00:08:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:
Alegian herri eskola eta moja eskola zeuden. Luis Moja eskolara joan zen, eta politika ez zen bertan sartu. Eskola nazionalean, ordea, bai. Aita nazionalista zen, eta botoak erosten ibiltzen zen alderdiarentzat. Ama, aldiz, karlista zen.

4. Goi mailako ikasketak oso jende gutxik

- **Erref**: ALE-006/009
- **Iraupena**: 0:01:29. **Hasi**: 00:08:39. **Bukatu**: 00:10:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Seminarioa
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
Goi mailako ikasketak jende gutxik egiten zituen herrian, medikuen eta botikarioen semeek, besteak beste. Anaia 'escuela de trabajos' delakoan aritu zen ikasten. Horregatik, semionarioetara joatea ohikoagoa zen.

5. Hamaika urterekin seminariora

- **Erref**: ALE-006/010
- **Iraupena**: 0:00:41. **Hasi**: 00:10:08. **Bukatu**: 00:10:49
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Seminarioa
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera

Laburpena:
Saturrarango seminariora joan zen hamaika urterekin. Herriko apaizak latina eta oinarrizko ikasketa batzuk irakatsi zizikion sarrera-proba gaindi zezan. Hala ere, gaztelaniaz moldatzen ez zenez, euskaraz egin zioten proba. Bakarrenetakoa izan zen.

6. Saturraranek Alegiaren antzarik ez

- **Erref**: ALE-006/011
- **Iraupena**: 0:03:21. **Hasi**: 00:10:49. **Bukatu**: 00:14:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Seminarioa
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea

Laburpena:
Aldaketa handia izan zen Luisentzat Alegiatik Saturrarango seminariora joatea. Barnealdetik kostara joan zen. Herri txiki batetik 200 mutilen artean egotera. Jende asko ezagutu zuen. Erdal jendea.

7. Juan Mari Lekuona seminarioan

- **Erref**: ALE-006/013
- **Iraupena**: 0:00:59. **Hasi**: 00:14:24. **Bukatu**: 00:15:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Seminarioa
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera

Laburpena:
Seminario izan aurretik kartzela izan zen Saturraran. Euskararen aldeko mugiendurik ez zuen bertan ezagutu. Juan Mari Lekuona ezagutu zuen han.

8. Kontzientzia politikoa piztu

- **Erref**: ALE-006/014
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:15:23. **Bukatu**: 00:16:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorrak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:
Urte batean Franco Alegiatik pasa behar zela eta, ume guztiak agurtzera joan

zirela oroitzen du. Zigortu egin zuten Luis, Franco galiziarra zela esateagatik, gaizki ikusirik baitzegoen hura.

9. 'Koreanoak'

- **Erref**: ALE-006/015
- **Iraupena**: 0:01:15. **Hasi**: 00:16:53. **Bukatu**: 00:18:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana
- Lanbideak » Trenbideko langileak

Laburpena:
Galiziatik Alegiara joaten ziren galiziarrek euskaraz ikasten zuten eta herrian segituan integratzen ziren. Trenbideko langileak ziren batzuk.

10. Donostiako seminarioan euskal kulturarekin topo

- **Erref**: ALE-006/016
- **Iraupena**: 0:02:22. **Hasi**: 00:18:08. **Bukatu**: 00:20:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Seminarioa
- Euskara » Euskararen egoera
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:
Hamahiru urterekin Saturraranetik Donostiako seminariora joan zen. 500 pertsonatik gorako seminarioa zen hau. Euskararekin lehen kontaktua bertan izan zuen, Anton Garro apaizari esker, euskarazko literatura uzten baitzion irakurtzeko. Apaizen artean euskaltzaletasuna bizirik bazegoen ere, guztiz kontrako jendea ere bazen seminarioan.

11. Donostiako seminarioan euskara irakasten zen

- **Erref**: ALE-006/017
- **Iraupena**: 0:02:17. **Hasi**: 00:20:30. **Bukatu**: 00:22:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Seminarioa
- Euskara » Euskararen egoera
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:
Seminarioan giro politikoa topatu zuen Donostian. Kezka sozialak ziren nagusi orduan, kristauen ikuspegitik beti ere. Hamabost bat urte zituela politikak bazuen bere lekua, alfabetizatze kanpainak. Euskara irakasten zen seminarioan bertan modu formalean.

12. Gaztelania ikasteko borondate handia

- **Erref**: ALE-006/019
- **Iraupena**: 0:01:21. **Hasi**: 00:23:40. **Bukatu**: 00:25:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Seminarioa
- Euskara » Euskararen egoera
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:
Seminarioetan lagun batzuekin euskaraz egiten zuen, eta beste batzuekin ez. Luisek, ordea, gaztelania ikasteko borondate handia zuen.

13. Hiriko eta herriko jantziak oso ezberdinak

- **Erref**: ALE-006/021
- **Iraupena**: 0:02:25. **Hasi**: 00:25:21. **Bukatu**: 00:27:46
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Aisia » Kultura » Idaztea
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Seminarioa
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Euskara ez zegoen lehen mailan seminarioan. Kontzientziazioa geroago etorri zen. Amezketarrak eta alegitarrak zirela euskaran ez ezik, jantzietan ere nabaritzen zen. Osaba zapataria zuen eta botak egiten zizkion.

14. Herri txikietako ikasleak batzeko ohitura

- **Erref**: ALE-006/022
- **Iraupena**: 0:00:55. **Hasi**: 00:27:46. **Bukatu**: 00:28:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Seminarioa
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea

Laburpena:
Seminarioko ikasleen artean herri txikietakoak elkartzeko ohitura zegoen. Altzokoak, Amezketakoak, Leitzakoak eta Alegiakoak elkartzen ziren. Ondoren ikasgaietan lortutako emaitzen arabera ere elkartzen ziren.

15. Seminarioak hustu egin ziren 1966 inguruan

- **Erref**: ALE-006/024
- **Iraupena**: 0:01:27. **Hasi**: 00:28:56. **Bukatu**: 00:30:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolara herritik kanpo
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
66-67 urte bitartean seminarioetan aldaketa nabarmena gertatu zen. Kontu askok egin zuten eztanda garai hartan. Seminariotik atera eta Versallesera joan zen Luis. Seminarioak nolabait hustu egin ziren.

16. Parisen Filosofia ikasketak

- **Erref**: ALE-006/025
- **Iraupena**: 0:01:53. **Hasi**: 00:30:23. **Bukatu**: 00:32:16
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
Filosofia oso gustuko zuen Luisek. Alemaniara joateko asmoa zuen hasiera batean, baina hizkuntza zela eta, Frantziara joatea erabaki zuen.

17. Parisen giro politiko bizia

- **Erref**: ALE-006/026
- **Iraupena**: 0:02:27. **Hasi**: 00:32:16. **Bukatu**: 00:34:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
Hemeretzi urterekin joan zen Donostiako seminariotik Parisera. Pariseko giroa pil-pilean zen, eta bertan ezagutu zuen, besteak beste, Mikel Azurmendi. Politika mundura hurbiltzen hasi zen orduan. Parisen euskal giroan murgildu zen, euskal etxean. Hala ere, ikasketei eskaintzen zien denbora gehiena.

18. 1968ko maiatzaren eragina eta Euskal Herriko egoera

- **Erref**: ALE-006/027
- **Iraupena**: 0:02:19. **Hasi**: 00:34:43. **Bukatu**: 00:37:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
Unibertsitatera ere iritsi zen Parisen 68an egindako greba. Kontraste handia nabaritu zuen handik aurrera Alegiara bueltatzen zenean. Era berean, Euskal Herrian giro politika ere pil-pilean zegoen orduan, Etxebarrieta eta Pardinesen hilketak.

19. Alderdi komunistako kide

- **Erref**: ALE-006/028
- **Iraupena**: 0:02:15. **Hasi**: 00:37:02. **Bukatu**: 00:39:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Politika » Jarrera politikoak » Liskarrak politikan
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
Parisen Marxismoa ezagutu zuen. Alderdi komunistak ere indar handia zuen orduan. Batak bestera eraman zuen eta alderdi komunistan sartzea erabaki zuen, 1974. urtearen bueltan.

20. Hizkuntzaren filosofiaren zale

- **Erref**: ALE-006/030
- **Iraupena**: 0:02:24. **Hasi**: 00:39:36. **Bukatu**: 00:42:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararekiko sentimendua
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
Filosofia ikasketak egin eta Xabier Zubiriri buruzko lan bat egin zuen. Elebitasuna eta beste hizkuntza kontuak landu zituen Parisen.

21. Lur argitaletxea ezagutu zuenekoa

- **Erref**: ALE-006/032
- **Iraupena**: 0:02:20. **Hasi**: 00:42:21. **Bukatu**: 00:44:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Euskara » Euskararen historia
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:
Parisetik etorri eta irakasleen elkartearekin jarri zen harremanetan. Euskarazko liburuak ekoizten hasi zen. Lan honetan ari zela Lur argitaletxeko lantaldearekin kontaktatu zuen eta haiekin hasi zen lanean.

22. Parisen egotetik militante izatera

- **Erref**: ALE-006/034
- **Iraupena**: 0:02:18. **Hasi**: 00:44:54. **Bukatu**: 00:47:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Euskara » Euskararen historia
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:
Parisetik etorritakoan euskalgintzan 'militante' izateko asmoa zuen, konszienteki ez bazen ere. 74. urtearen bueltan hasi zuen militantzia. Gabriel Arestiren bitartez sartu zen Lur argitaletxean.

23. Ez Dok Amairu Parisera eraman

- **Erref**: ALE-006/036
- **Iraupena**: 0:01:26. **Hasi**: 00:47:21. **Bukatu**: 00:48:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Euskara » Euskararen historia
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:
Seminarioan erderaz ikasi zuen. Parisen agureak zaintzen aritu zen eta frantsesa erabiltzen hasi zen. Han zebilela, euskal literatura irakurtzen hasi zen.

24. Lur eta euskara batuaren auzia

- **Erref**: ALE-006/038
- **Iraupena**: 0:02:03. **Hasi**: 00:48:56. **Bukatu**: 00:50:59
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Euskara » Euskararen historia
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:
Euskara Batuaren sorreran eta euskara idatziaren auzian, Lur argitaletxearen jokabidea garrantzizkoa zen. Egiten ziren liburu guztiak saldu ohi zituzten. Anaitasuna. Zeruko Argia.

25. Salbador Garmendiak asko irakatsi

- **Erref**: ALE-006/039
- **Iraupena**: 0:01:15. **Hasi**: 00:50:59. **Bukatu**: 00:52:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Euskara » Euskararen historia
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:
Salbador Garmendia zaldibitarrak asko lagundu zion euskararen kontuarekin. Zeruko Argiako zuzentzailea zen bera, eta hark irakatsi zion euskara batuan idazten.

26. Triunfon argitaratutakoak

- **Erref**: ALE-006/042
- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 00:53:54. **Bukatu**: 00:55:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Euskara » Euskararen historia
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:
Madrilgo Triunfo argitaletxean ere aritu zen, Gabriel Arestiren bitartez. enbait artikulu argitaratu zizkioten.

27. Alegiako ikastola bultzatuz

- **Erref**: ALE-006/043
- **Iraupena**: 0:01:38. **Hasi**: 00:55:10. **Bukatu**: 00:56:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Euskara » Euskararen historia
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:
Alegiako ikastola bultzatzen aritu zen. Gipuzkoa osoko ikastoletako arduradunak biltzen ziren bileretara ere joan ohi zen Loiolara, lagun zuen Joan Mari Oiartzabalekin batera.

28. Hezkutza elebidunaren alde

- **Erref**: ALE-006/045
- **Iraupena**: 0:01:54. **Hasi**: 00:57:11. **Bukatu**: 00:59:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Euskara » Euskararen historia
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:
Euskal Herrian hezkuntza eredu elebiduna bultzatu nahi izan zuen eta elebitasuna aztertzen hasi zen Parisen bertan. Hamaika lekutan eman zituen hitzaldiak.

29. Edizio lanetan hasi: Kriseilu

- **Erref**: ALE-006/047
- **Iraupena**: 0:02:01. **Hasi**: 01:00:35. **Bukatu**: 01:02:36
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Euskara » Euskararen historia
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:
Edizioan lan egiteko asmorik ez zuen hasiera batean. Carrero Blanco hil zutenean, Lur finantzatzen zuen Enrique Villar atzera bota eta Luisek hartu zuen lekukoa. Arestik Kriseiluren birrargitalpen bat egiteko aholkatu, eta hala hasi zen edizioaren munduan.

30. Euskal Geografia osoa eta Hiztegi Nagusia

- **Erref**: ALE-006/049
- **Iraupena**: 0:02:18. **Hasi**: 01:02:48. **Bukatu**: 01:05:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Euskara » Euskararen historia
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:
Kriseilurekin hasi zen eta harpidedunak mantentzen. La Gran Enciclopedia Vasca. Euskal Geografia osoa egin zuen, Hiztegi Nagusia ondoren eta Gerra Zibilari buruzko liburu kolekzioa.

31. Idaztea: herriarekin konprometitzea

- **Erref**: ALE-006/051
- **Iraupena**: 0:02:17. **Hasi**: 01:05:40. **Bukatu**: 01:07:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Euskara » Euskararen historia
- Aisia » Kultura » Idaztea

Laburpena:
Idaztea konpromisoa hartzeko modu bat zela ikusten zuen gaztetan. Herriarekin konprometitzea. Idazten hasi eta gustura egiten zuela ikusirik, jarraitu zuen. Zeruko Agian, Anaitasunan eta edizio eta liburugintzan aritu da ordutik. Antzerkigintza ere ukitu zuen. Gaztelaniaz ere idazten hasi zen, jende gehiagorengana iristeko asmoz.

32. Tolosa erdalduna ezagutu

- **Erref**: ALE-006/053
- **Iraupena**: 0:01:20. **Hasi**: 01:09:44. **Bukatu**: 01:11:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Luisek gogoan duen Tolosa erdalduna da. Ez du euskaraz hitz egiten duen tolosarrik oroitzen.

33. Alegiatar Pio Montoya

- **Erref**: ALE-006/054
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 01:11:04. **Bukatu**: 01:12:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:
Aitzolek Pio Montoyarekin harreman handia izan omen zuen. Alegiako apaiza zen, nazionalista. Jeltzaleen Egiz adizkaria finantziatu zuen.

34. Gerraurreko eta gerraosteko ediziogintza

- **Erref**: ALE-006/056
- **Iraupena**: 0:01:32. **Hasi**: 01:13:01. **Bukatu**: 01:14:33
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen historia

Laburpena:
Gerraurrean edizio lan garrantzizkoak egin baziren ere, Lur argitaletxean gehiago jo zuen Amerika aldeko ildoetatik. Itxaropena.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-15

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com